

SWEDENBORG, EMANUEL

**Om watnens högd och förra werldens
starcka ebb och flod. Bewjs vtur Swergie./
(Em. Swedenborg.) Stockholm, tryckt, vthi
kongl. tryckeriet hos Johan H. Werner, åhr
1719. (Finnes til köps hos bokbindaren**

Stockholm
1719

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

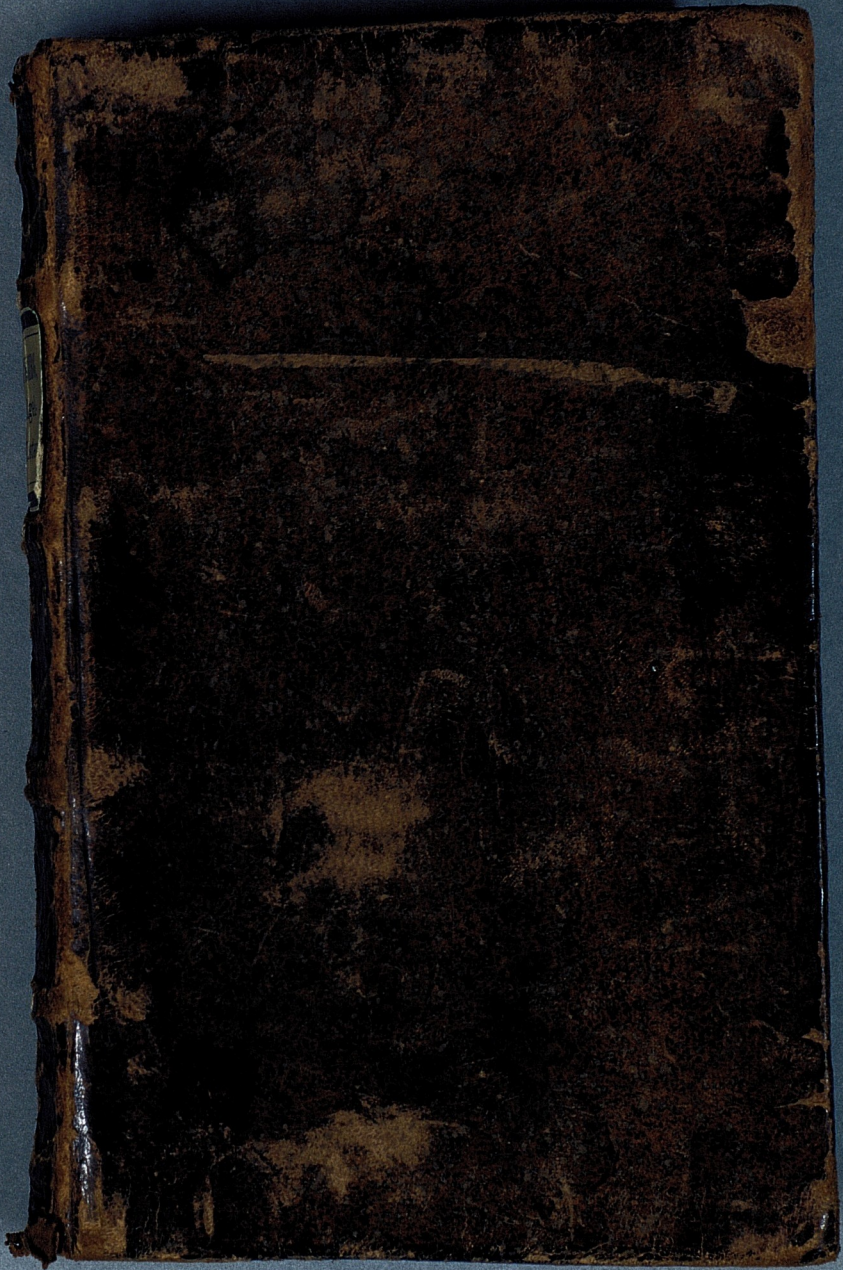
Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Svedent.

Vet. skr.

SWEDENBORG, E.

Ex A

Om

Wafnens högd

Oh

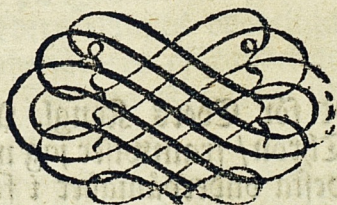
Förre Werldens

Starcka

Lhb och Flod.

Betwis

Utur Swergie.

STOCKHOLM /

Tryckt/utthi Kongl. Tryckeriet hos JOHAN H.

WERNER, Åhr 1719.

[Swedensb.
Ket. skr.]

Stormächtigste Aller-
nädigste

DRÖZRNIG !

Så för Eders Kongl. Majestets
Thron / framwiser jag mig i diu-
pesta vnderdånighet i följe med
the monga tusend / som önska
Eders Maj:t i dag lycko til sin Regering:
och ser man nu huru alla the som namn
åga af Lärdom / bära här sina Palmer
fram och kasta them för Eders Maj:ts
fötter

fötter ned och på alt sett betyga sin frögd.
Ibland them framsteller jag mig ock med
något som hemtadt är wid theras Par-
näs; thet är / med några nya Bewijs / at
Swergie i forna dagar har varit öfwer-
tekt med watn / och hel instrenkt och min-
dre ther af; och at thet sedermera blifwit
igenom watnens affallande större och
större; alt in til Eders Maj:ts närwa-
rande Regerings tid. Min innerliga
bön är til Gud / at then Konungeliga
Cronan / som i dag på Eders Maj:ts
hofwud med allas frögd och glädie blifwer
satt / motte fast och beständig wara / och
så lysa som then Cronan / som af Stier-
nor lyser på Himmelens Feste / til Guds
åhra / Eders Maj:ts odödeliga beröm /
thes Underfatares oförändeliga glädie /
samt til Bosliga Konsterns ljt och op-
komst. Förblifwer

Eders Kongl. Maj:ts

Min Allernådigste Drottning

Upsala den 17 Martii 1719.

Troppligtigste underdånigste
Underfåte

Em. Swedenborg.

Förrtal.

Af Gud; Ord hafwe wij then första vnder-
rättelsen om allmenna Floden / som har
stådt öfwer alla fyra werldens delar
som en Ocean, och förstördt allt Gud;
förra Skapelse werck / tillika med thet lefwande som
på torra jorden har varit: Och therest icke Noach
hade blifwit med en ny Machine försedd at fara
öfwan på watten / så har allt ther på som lif ägt i
bemelte Flod omkommit / och thes minne i ewiga
tider blifwit utplånadt / och wår jord wij nu bebo /
lif en annan ödes Planet lupit kring sin Sol utan
at äga vppå sig något merckwerdigare än en Mars
och Jupiter. Ingen är som nekar / at icke then
allmenna Floden har stådt öfwer jorden; men then
werldsliga wisheten stannar ogierna ther wid / wil
ock hafwa ett ord i laget med: ty söker och letar
hon sig sielf bewis op af thet som Floden har lem-
nadt qwart etter sig. Thit har jemmwel en nyfiken
omhogsamhet fördt mina tanckar / hwar til ock
blifwit opmuntrad ther af / at thet lender til en bekräf-
telse

telse af sanningen/ och liksom har i följe med sig ett egit beröm och loford. Och som jag wet / at thet är til Gudz Ordz och sanningens bestyrckande så har jag hopp / at thet så welment blifwer uttydt af andra / som af mig welment opstelt och angifwit. Winner åtminstone thet nöije / at the sinrikares jemwel the södrare Lenders Anmerkningar finna utur vår Nord klarare bewis och spor thet till / än the sielfwe äga.

I. Bewiset.

af Rinnekulla.

Rinnekulle är en högd mitt uti Wester-Götland / på alla sidor rund / faller op åt i förstone litet / sedan alt mer och mer / tils then löper brant op förre. Ligger wid stranden af then stora Swenska Sion

Wennern / opkastad likasom til ett thes monument. På nedra kanten finnes Hus / Gårdar och hela Sochnar ; på öfwersta speken Berg / Moras och Skog. Är i liuslighet och fruchtsamhet som ett litet Eden : Fruchtbare Trån wera thet i liknelse af wild Skog : Walnöttrån i Trågårdar ; och alt hwad thet planteras / hielper lusten och marcken op med härligare ymnighet än på andra ställen. På then ene sidan ifrån högsta speken /

synes en Slåtmark / ther synen stanar i en moln-
 achtig Skog / likasom uti sielfwa Horizonten ;
 på then andra sidan förlorar sig synen uti Wens-
 nern / seende intet annat än Himmel och Watn :
 på tredie och fierde möter twenne stora Berg / Bil-
 ling och Huneberg / som ståra utaf synens wäg.
 Sielfwa högden är mer at vndra på ; i thy ther
 öga löper obehindrat fram i watnet eller på någöt
 ankommande segel / berettas wara monga Swens-
 sta mil ifrån. Oswan på bemelte Kulla gidres af
 the enfaldiga Anmärkningar / som werde äro vnder-
 sökt af the Lärda / nemligen at en dehl Skyar /
 Regn och Dunder begynna lika som först wid
 speken ; så at then som bebor samma högd / kan
 synas wara en thes Jupiter och Kullen en liten
 Olymp och Himmel / efter som ther ifrån luftens
 natur har endehls sitt ursprung ; Med ett ord / är
 en högd / som naturen har beprydt thet westra
 Gøthiska Landet med / och utsedt til ett thet maka-
 öfsta Observatorium i werlden / ther allenast en
 Cassini, Brahe, eller Hevelius wore / som lade
 ther in sina namn och rykten.

Thet merkwerdigaste som wår sak angår / är /
 at then ligger emellan Huneberget och Billingen /
 lika som ett Slott innom twenne Murar : Jems-
 wel at then består af monga slags stenswarf / ne-
 derst wid af gråsten / sedan af åtskillig slags kalk-
 och telgsten / så af brun / blå och swart stiswer.

Af bemelte Kulla äge wij the Klaresta bewis /
 så til Watnens fastiga högd öfwer wår Nord /
 som til thes starka swallande i forna dagar ; ty
 steller man sig på Kullan och ser kring på alla si-
 dor / så synes ingenstedes någon öpning än på
 begge sidorna om berörde Bergen ; på ena är ett
 widare gap / på andra ett trengre / ther Måseber-
 get har fastadt sig i tverren emot. Om nu hela
 then synlige tracten, (som sedermera bättre skal
 bewisas) har städt inwnder watn / så mercker
 man / huru Ocean har kunnat stött an på ber-
 gen lens efter åsen / och blifwit hollen tilbakars /
 och giordt in emellan them ett lugn ; ther til med
 har kunnat flöda och rafa in igenom öpningarna
 och stött tillsammans uti medelpuncten, ther nu
 Kullen är belägen ; ther igenom ock fördt alt site
 grummel / sitt grus / sand och sten / och lemnat
 then qwar som en ballast, och lagt så grund som
 byggning til then stora Kullan / som nu är ett
 monument til Flodens högd / och watnens sam-
 manlopp innom the bemelte murar.

At icke berörde Kulle är sammanrunnen af
 watnens anstöter på twenne sidor / lärer ogerna
 kunna nekas : Först är en rot in vnder / som har
 inmot en mils diameter, bestående af Lim och
 Kalck-sten / ther öfwan på liggia mong Horizon-
 tella hwarf af andra stenslag / tils omsider then
 löper brant op til en lagom affluren spiz af en

Pyramid ; ty är klart at ett grumligt Haf har lupit in igenom gapen / och stött i sammanloppen ihop och lagt ther ytaf sig/nu til ett hvarf af sand/ nu til ett af ler och kalc/ som stelnadt til i Limsten/ nu af andra gyttior och saltachtiga leror/ som wenda blifwit i skifwer / hwar af öfre Kullen består ; och alt thet i jemna Horizontella Planer / så ock til en rundhet omkring : ther af slutas kan at Hafwet ther lupit ihop / och åsarna omkring afhollit wågen och meddelt watnen innan före ett lugn/ at alla thessa grummel hafwa kunnat behörigen satt sig.

II. Bewiset.

Åf andra thylita Kullar.

FÅleddning här af har jag förmerkt på flera ställen lika högder och Kullar / som runda och sluttande äro ; och ser man sig noga om huru åsar och berg löpa yt på sidorna / så skal thet merkas / at twenne löpa parallelt ett stycke och lemna sedan inlopp och öpningar på sidorna : så at watnet nödwendigt motte swallat ther igenom in och stött ihop i medelpuncten / och grumlat ther sitt watn / och ballancerat så wågen / at ther moste ballasten blifwit aflagd / tils at thet stigit har til brynen af watnet. Elltest finnes ock Kullar af andra Figurer och skapnader / några äro aflonga / några på ene sidan höge / på andra draga sig in i

en dald och åter i luften op igen; thet alt här sprun-
git af the berg som varit i wägen och afwendt och
wridit inloppen: och har ofta mitt nöje varit / at
ögonstkenligen se och merkia / huru efter en rett
Geometrisk wäg och anledning sådant har kunnat
sig tildraga / och sådt sin åtskilda skapnad mot
andra.

III. Bewiset.

Af Berg: och Äswendningen til Norr
och Söder.

A merckwerdigt at mesta åsar följa Com-
passen och Norrstreket efter och streckia sig
efter sitt Land; middags linia: så at när
Solen kommer högst i Söder / strålarna eller
skuggan falla tå af trån lengst efter åsen: hwil-
ken Anmerckning af min Swåger / Hög Ehre wyr-
dige Herr Bibliothekarien, Doctor Eric Ben-
zelius först är mig kunnig blefwen / hwar af jag
anledning tagit här på med mycket mera at tencka.
Fast jemwel berg finnes som wrida sig til Nord-
west och Nordost / men så mercker man strax the
brede wid andra åsar wenda til Meridian, som
warit ursprung til them. At anföra exempel,
lärar wara onödigt / som the finnes på hwar ort /
och ses kunna med jemnförelse af Ryrckior som
nedansföre eller ofwan på åro belagne och wenda
sina gaslar efter lengden och bredden af åsen.

Huru sådant tillkommit af ett högt flödande Haf opöfwer / lærer följande kunna gifwa oplysning til Tryckningen til Ebb och Flod sker ju inwonder Månan / ther ifrån watnet höjer sig och löper ut på sidorna til Öster och Wester. Nu som Hafwet följes åt wid högningen efter Middags linien, jemwel wid senckningen / så kan ther af ske at banckar och reffor flyttas ändalengs ther efter och legga sig i en long tract, alt som tilloppen och afloppen ske. I ett Haf ther sandbenckar flyttia sig ifrån then ena orten til then andra / så följa the just wind och wågen efter / är wågen ifrån Öster / så faller bancken endalengs emot Öster och twert om; Likaledes här / som all Ebb och Flod hafwer jordom / när Hafwet war fritt och obehindradt och städt öfwer större delen af Euro-pen sin wäg til Öster och Wester / så moste ock åsen och bancken förmeradt sin lengd och fullit ther efter.

Men som wij samle i ett mörcker och moste med gisning fatta och taga efter orsaken til alt thet som sedt är i en yrminnes tid / ty kan ock meningen om Ebb och Flod intet aldeles stå sitt prof / ther icke Unmerckningen ther öfwer i följande först blifwer wel inhemtad; wil thertfore bifoga en annan mening / huru åsarna kunna blifwit til Norr och Söder wende i en öpen / fri och oinstengd Ocean. Man wet at wådren i en Ocean holla sig

sig hela halfwa året til ett wist strek / samt at Hafwet går ther efter utan at wrida sig til en annan plagam förr än wendningstiden kommer / thet en Sidman wet så at retta sig efter / at han har wädren antecknade i sin plånbock. Som nu större delen af Europaen lärer städt inwnder wätn samma tid / så at bemelte stora Ocean har streckt sig ända hit / och fritt och obehindradt bundit sig med thenna Nordiska som omtalt är / ty har jemwel wättnen här most lydt sina wissa strek och wäder ät och fölgdt samma wäg efter: Om tå wädren hafwa continuerligen warit ifrån Öster til Wester / och ifrån Wester til Öster och hafwet tumlat sig efter Solens gång / så är intet swårt at finna ut orsaken til äswendningen som rettar sig ther efter: thit hafwet har tumlat sig / thit har jemwel thet fördt en asgrund med sig / högar af stenar / sand / grus och ler / och stödt an på en eller annan klippa / och giordt ther reftar och banckar / lengst efter sin wäg och sin Flod.

IV. Bewiset.

Åf skapnader uti Åsar.

När man ändalengs efter en Ås och ser på Åsidorna om sig / och merker efter huru han sammankommen är / så kan thet klart ses / at Hafwet moste stöjt och kastadt honom ehop /
 har

har emnat honom til en refwel och bancf; inwonder
 är ju en bred fot / ofwan til en rygg / på sidorna
 en sluttning; ty alt thet som intet har kunna burit
 sig har rasadt utföre och bredt sig ut aldeles som
 åsarna äro tilskapade / som sker wid alla samman-
 hefningar af sten / ler och sand. Kan ock therföre
 merkas at the åsar som bestå af sand har en langs-
 sam och mindre sluttning än the af sten; ju större
 sten / ju starkare sluttning / alt efter som the kun-
 nat bära sig ofwan på hwar andra.

Åf Sandåsar.

En stor hop af berörde åsar / som strecka sig
 lens efter Norrstreken och följa Magnetnä-
 ien / bestå af pur sammanskiöld sand; och wet
 man exempel til 10 a 12 mils lengd; som ju ett
 tekn är / at åsen består endast af en chopkastad söra
 och grus på Hafsbottn; hwilket stedt har inwonder
 en Ocean, som swallat antingen af en stark Ebb
 och Flod eller af ett wäder / som jemt och stadig
 strukit öfwer superficien efter Öster- och Wester-
 streken. Elliest lærer ingen rimlig orsak kunna
 framwisas til så stora sandhögars opkastning / the
 icke the motte flyttadt och häft sig ehop som the
 sandbanckar wid Hollenska och Engelska Custerna.

Åf Balck och Limstens Åsar.

Ndra Åsar som jemwel strecka sig til Norr och
 Öder

Söder och sölja Compassen efter / bestå endast af
 Limsten och Kalksten : hela Berget ifrån sielfwa
 roten är hwarstahls lagdt och likasom bygd af
 jemna limstens bottnar / thet ena hwarfwet på thet
 andra : Allt thetta är ju ett ögonstänligt bewis til
 huru Hafwet har stådt opöfwer / lagt nu ena
 golfwet på thet andra / öft sin afgrund med nya
 och nya Horizontella Planer / tils the omsider
 flifwit op til brynen af sitt Haf.

Bemålte Limstens åsar wittna nog om sig /
 at the warit ett Hafsgrummel och en sölja ;
 yti sielfwa Lim- och Kalkstenen finnes ännu inse-
 eter, Fiskar och andra Hafsdiur hel och hollne
 giömda med ben och fiell / men wenda tillika med
 gytian och leret yti sten / hwar om serstilt något
 skal anföras : ty kan intet nekas at icke Hafwet
 stådt så högt som nu bemelte Limsten finnes lagdt /
 och Fiskarna ärnådt boer och giömmor yti : Ther
 icke en wettwilling kommer / som med såkunnigt och
 magert snack wågar at tala emot the bettres förnuft.

Af Klappur eller större Stenåsar.

SOm nu Åsarna äro prof och klara wittnen til
 watnens högd / och til at senare jorden har
 warit förra werldens diupa afgrund ; si så är ät
 merckwerdigare at se / thet hela åsen som strecker sig
 ibland til 2. mil i lengden / består endast af en
 Klappur ; som fastadt sig tillsammans i en long
 rygg /

rygg/ och giordt sig en bred fot och hwest och dragit sig ehop ofwan til: skulle ock nu små eller stor Klappursten lastahl föras tilhopa och håstwas på hwart annat til en wall / si så skulle then ena stenen rafa ner om then andra / giöra sig en bred fot och hwas rygg / lika som the förestälte åsar.

När man reser omkring i Norrsta Fiellen och lengs efter sådana åsar/så är merckwerdigt at giöra sina reflexioner, och se huru million-tahls stenar äro komne tilsamman / huru hela bergen och högarna bestå ther af; huru the ligga likasom opkastade til wallar och defension för Landet / huru hela stycken och klumpar söndrade ifrån bergen äro weltade then ene ofwan på then andra / så ens tancke ogiörligen kan stanna i annat slut/ än at icke ett Haf har stådt högt ofwansföre som giordt alt sådant; ther icke wi wille aldeles förblifwa utien dumm förwondran.

V. Bewiset.

Åf Stenarnas rundhet i bemelte Åsar.

Nnu ett klarare Bewis til förra werldens Höga watern öfwer wår Nord är sielfwa stenen som åsen består utaf: man ser huru slipad och rund han är/ huru han wisar sielft sig wara nött i afgrunden / stödt med andra stenar / strubbad i sanden / sqwalpad af och an med wågen /

gen / och endteligen benågnare til rörelsen fastadt sig i hopen med hela stensamlingen: therföre ehuru diuvt man gräfwer / ther sådana stenar finnes / så mercker man them doch alla wara slipade ; så ock the större stenar / som är 5 til 10 Skeppund; tyngd uti / ther på man har 1000 tilfellen dageligen at giöra anmerckning. Ehuru nu efterletes orsaken / så kan ingen wissare giswas än then / at Ocean har stådt öfwer marcken några 100 alnar / och haft sitt Haf med fastliga wågar op och jemmwel sin egen afgrund / och så slipat och skrubbat all ting ehop: thet serfilit skal demonstreras.

Utom rundheten så bewisar Stenen sielf at han flyttader är wr sitt retta stelle ; i samlingar finnes nu en röd / nu en hwit / nu en grå sten / nu en af annat slag / til tekn / at then ena stenen har blifwit förd ifrån thet ena stelle / then andra ifrån ett annat / och alla oplastade i en ås tillsamman.

VI. Bewiset.

Uf Stenar / som i hela werlden frings
spridde äro.

Dhe mionga stenar som fringspridde äro / äro jemmwel bewis til första tidernas höga wärd: på sletter och i dälder finnes stenar som stora Palais och liknas kunna med Hietten Hercules Stoder: och ser man huru the tumlade och wæ-
tade

tade äro på hwar andra / then ene på kant / then andre emellan try eller fyra andras flysten:ther med ser man ofta hela slättmarcker öfwerpridda och strödde / som elliest gator och vägar af småsten; en dehl af them ofwan på bara och branta bergshellen liggande; en dehl begrafne langt ner i marken / vti sandåsar / ibland Klappursten / vti diupa Haf / i trest / i moras / på bottnar af Insiöar / på monga 1000 ställen / ther ingen liknelse til något berg synes omkring : och har jag funnit ferskilda stenar på marker af 4 til 500 Skeppunds tyngder / som af storleken dömas och astagas kan. Sedan ser man efter Berget som the äro söndrade ifrån / så tör henda the finnes monga mils wäg bort : emedlertid så stannar the mestas eftertancke ther vti at jordbefningar och eldspatningar hafwa fördt them i lusten longwägs bort ; någre gå löst på andra gifningar / som se än orimligare vt. Men huru ett högt och strömt watern har kunna fördt bemelte stenar ifrån en klippa in på slättmarcker / skal i thet följande wisas.

Stenlöfningen ifrån Bergen. Uttra först är at merckia at stenlöfningar ske lefft igenom flödande och fallande watern. Waterns natur är at äta sig in vti sprickor och rennor / gifra och slipa sig wäg och endteligen lossa then ena hellen ifrån then andra : och ännu mer när berget kommer then ena stunden at stå inönder watern ; then

then andra vnder en starck Solens heta : theraf vndfår stenen en mörhet som skyndar lofningen. Har nu en Ebb och Flod i forna dagar varit så starck / som visas skal / så har ju en klippa stådt ena stunden bar / then andra tekt ; tå the nyß til- torckade materier först spruckit i refwor sönder / så blifwit möra af lustens och watnes omskift- ning / tå sedan ringa möda har varit för wågen at afföra them.

Sten: bryningen i större och mindre.

Sedan är intet swårt at dömma huru som sten har blifwit delt och söndrat i större och mindre / tå han först är skild ifrån sitt Berg / sådt frihet at följa wind och wåg åt / och slipa sin atgrund ; allenast man inbillar sig / at watnet ägt macht at föra stenen af och an / och dritwan som andra Skutor och Skepp om hwar andra i wågen ; och wet man hwad kraft the stora corpora äga i sin fart / huru the komma weltandes then ena mot then andra / huru the kunna stöta / kråsa / klem- ma och söndra the mindre uti 1000 delar / thet är / uti små klappur / och the åter i proportion the min- dre uti sina 1000 delar / thet är uti små sand och ler. Ett Skepp eller en lastad Skuta som följer sitt Segel efter / ehuru then synes gå långsamt / doch råkar then ett mindre Fartyg / så har then macht at segla thet i qwas / eller bryta stam och vor ifrån : en Kula yr ett groft Stycke / ehuru
 B then

them är förflugen / så beholler hon likwel sin kraft
 efter sin tyngd och bryter stubbar och qwistar och
 krossar sten sönder som i wägen ligger : Sam-
 maledes här the stora Stenar / som lika med Hus
 och Palais liggia på en slättmarck / när the kom-
 ma togandes mot hwar andra / så måste ju thet
 mindre gå sönder i monga 1000 delar / nemligen i
 små klappur som jorden är full utaf : slipningen i
 alla stenar är ock wittne thet til.

Demonstration til Stenars flyttiande i
 en diup afgrund.

Nått at demonstrera huru Stenar följa wind
 och wåg efter i en diup afgrund / huru watnet
 rör med at föra them af och an som lusten ett dun
 och fieder. Först måste bekant wara at watnet
 trycker efter sin högd / thet är / har lika tryckning
 och tyngd med sin columne ifrån superficiem til
 bottnen : en Sten som ligger diupt ner / tryckes
 mer än en Sten som ligger högre op : en dykare
 med sin flocka tryckes mer som han kommer i diupt
 watn til / på slutet så at blodet krystes honom ur
 ådrarna ; in summa , är redan afgjordt och för
 werlden utwist / at watnet trycker efter sin högd :
 här af följer / om ett diupt Haf swallar / häfwer
 och tumlar sig ifrån bottnen til superficiem , at
 thet har monga resor större macht at röra och welta

om alt thet som thet råfar öfwer / än om Hafwet
 är grundt; tumlar sig wägen om på en sten / så
 trycker han efter sin columne och högd / och har
 macht af sin tyngd at welta honom om med sig
 och förän langt bort yr sitt ställe: Om thet wore
 en famns tiocck sten och 2 famnars diupt watn /
 så ginge wägen lika tungt förbi / som stenen wä-
 ger / mechtande honom intet än at röra / men lig-
 ger thet 100 famnars watn öfwanföre / så går wä-
 gen så tungt at han äger kraft af 100 cubic fam-
 nar watn / och rår at welta stenen omkring som
 ett annat Hus. Ehuru nu tryckningen är then
 samma öfwan på Stenen åt sin asgrund / så äger
 doch sielfwa farten af ett så diupt watn öfwer
 ballancen: likasom ett stort Skepp som stöter an
 på en Mur eller Bom / så äger thet en drift och
 styrkia uti sig proportionerad efter sin tyngd / at
 stöta Muren och Bomen öfwer ånda; thet emot
 en mindre tyngd af lika starck rörelse moste monga
 1000 resor stå tilbakars och gie swiga: så ock en
 wåg som kommer farandes med 100 famnars tyngd
 och drift / har en så weldig öfwerballance med
 Stenen / at han rörert then som wår Atmosfære
 en spån eller grus. Thet ock ögonstenligen ses af
 the fasta och stora Hølldammar / som för ström-
 fallen giöres starcka som Stenmurar; the fylles
 så öfwan til som på sidorna med största stentar /
 och skulle efter menniskligt utseende / aldrig något
 watn

watn mehta med at röra them / mindre at kasta
 them öfwer enda: likwel om i hastighet kommer
 en flod eller ett högt watn/nemligen en gång eller
 tvådubbelt så högt som sielfwa Dammen är / så
 kastas then strax öfwerända / stenarna welswes
 ther yr och föres longweges efter strömmen bort.
 På Rinnekulla hende ock af en nederbörd at wat-
 net flödade theröföre och fick therigenom macht så
 at lossa som draga stenar med sig langt in på
 slättmarker.

En klarare ses thet uti sielfwa wår Atmo-
 sphære, ther sig tildrager hwar dag thet tusend
 resor merckeligare är. En Sten är ju 2000 gång-
 gor tyngre än wädret til samma volum; ett Trä
 400 gångor; ett Näfwer 300; och likwel ser man/
 om ett starkt blåswäder kommer / huru thet rör
 med at kasta sand och grus högt i wädret / flytta
 hela sandhopar lengre bort; dritwa spån och
 näfwer högt op i luften; kasta hela Trån öfwer-
 enda; häfwa tak utaf Husen; föra brandar i
 wädelbar langt bort; drifwa hela wäderringen
 omkring på en Qwarn; ther likwel wädret är mot
 tusend resor lättare: Swad skulle icke ett tungt och
 högt watn kunna giöra när thet antreffar en Sten/
 som allenast är 2 gångor tyngre än watn och ther
 til förlorar halfwa sin tyngd / så snart then kom-
 mer uti watnet; och ännu mer uti salt watn; ther
 han

han aldråhögst väger en gång så mycket som wät-
 net. Om nu wägen går och stormar i afgrunden
 som wädren i afgrunden af wår luft/ huru skulle
 icke då ett wättn kunna rå med en Sten / en ting
 som allenast är en gång så tung / när wädret rår
 at kasta öfwerenda thet som väger 2000 resor mer ;
 högden af wår Atmosphære gör thet / blåsningss-
 kräften är efter wädrets columnne och högd: men
 wöre wår Atmosphæres columnne låg / så angick
 thet intet / ty wädret hade då mera intet sin tyngd
 och drift / hwaraf thet finge sin öfwermacht öfwer
 1000 resor tyngre kroppar. Sammaledes i ett
 högt och diupt Haf. Thersföre finnes / som sagt
 är / at hela tracterna öfwer äro med stora ste-
 nar weltade om hwar andra / äro strödde omkring
 som en sand / äro opkastade i högder och backar /
 förde tillsamman i longa åsar : och lårer ännu så-
 dant tilbraga sig yti Ocean ther han diup är. Kan
 thersföre sielfwa thenna demonstration tienda til
 ett bewis til wättnens fastliga högd ; som fordom
 städt har öfwer spizen af wår Rinnefulla.

VII. Bewiset.

Uf Wättn Linierna på Sunneberg och
 Billingen.

Höfwer Europeen, och streckt sig in til wår
 Nord;

Nord; har haft langt in yti Landet sina strander: at Noe slecht har kunnat segla med sina Urker langt ytför Gjöthalandet: och at Hafwet sedes mera har fullit ut och lemnadt of thet torra efter hand at bo uppå: med ett ord / at jorden til större delen har warit afgrund / en boning för Neptunus och Najades mer än för Folk och Diur: så äro thet til Billingen och Huneberg ögonstenliga bewis. Bernelte Berg äro två mil i lengden / half i bredden / och öfwer 100 alnar i högden; men 20 eller 30 alnar ifrån spizen delar sig berget alt omkring; hwilken delning är hel jemn och horizontal, likasom dragen efter watpass. Så at om sieltwa Hafwet skulle stiga än på berörde Berg i högden / så skulle brynen just anröra randen så wel then på Billingen som på Huneberg / lika alt omkring. Öfwanföre Stillefånget är ett gråstens Berg hel brandt som en mur / thet inwonder en sluttning / som består af Sten och Hellar / som lossade äro ifrån Berget. Här kan man werckeligen se watnets högd / hwarest thet en tid har strukit an och satt sin superficiem, och stött Stenar ut och giordt ryggen perpendiculair. The wata:linier, som på andra orter finnes utmerkte / äro mindre wel inritade yti Bergen / förora sig inwendels med tiden och lemna of gisningar i ställe för retta anmerckningar.

VIII. Bewiset.

Af Jordbottnar och Stenhwarf.

AR ock merckwerdigt at se/ thet Jorden är delad i så munga slags hwarf och bottnar: Först ligger Berg/ ther ofwanpå Sten/ så Sand af åtskillig slag/ sidst Ler och Mylla. Eljest är hela markerna ofwerklädde med sand/ til en lika tiocklek ofwer alt/ thet ett watern måste hafwa stöljdt ehop; så ock med Ler/ til munga samnars diup/ som af ett Haf allenast kunna blifwit thit fördt. Wid ellsingborg finnes ock åtskillige Sten: och Jord:hwarf; nederst ligger brun/ sedan röd / så gråsten/ ofwanpå sandsten til en samns tiocklek; ther på hroit/ brun/ blå och swart skifwer hwarf: tals/ ett hwarf Stenohl ther ofwan på / så en blå skifwerachtig sten/ som smelter i watern/ och är full af salt och ett Haf. Af sådant består hela tracterna/ som nestan en fierndel af Westergyn; hela åsarna/ som Billingen; hela högderna/ som Rinsnekulla. Ther af kan ju slutas/ at thet sammankommit är af ett Hafs stöbände och fallande/ så thet ena hwarfvet endast har kunna lagt sig ofwan på thet andra/ och lemnadt tid efter annan af sig sin gyttia och sina leror; hwarvti ock watern sielf har lemnat mercken/ har giömt ther vti en hop Fiskar / Sneckor och andra skahlkräf / och til bättre förs

förswar för tiden wendt them yti Sten. Om bemelte Jord: och Stenhwart är ett och annat at se hos then Högstehrfarne och widtberömda Vice-Præsidenten och Archiatern Doct. Urban Hierne, som mycket til thet allmenna besta ländande sammanförde har och tillagt ett lärdt ömdöme.

Om Gråstens hwarf ofwan på Limsten.

Ynnes ock hela Gråstens Berg ofwan på diuz pa hwarf bestående af Kalc: och Limsten/ som öfwerst på Rinnekulla är beteckningen af Gråsten/ öfwerst på Billingen är ryggen och then branta weggen af idel Gråsten / ther inwonder likwål ligger Kalc: och Limsten ända til roten / ther yti Fiskar och Insecttyg äro giömnda; ty moeste man therföre falla på the tanckar / at jemwel Gråsten har warit ett fint grummel och en gyttia / som lagt sig åt grunden och hårdnat til i Sten / ehuru ther yti ingenstedes finnes kråk som yti andra: Elliest ser man huru the hafwa warit blöta i förstone / blifwit nötte af wägen/ slipade och glatte af Sand / ingrópte af Stenar; in summa, på alla kanter affilade / på några ställen ihoptryckte i spisar och kanter / som ock afbrutne och kringspredde: i ett begrep / tilslapade efter wägen och windens behag.

IX. Bewiset.

Åf runda utbohrade hohl i Bergen eller
Hieltgrytor.

Hennes jemwel runda bohrade hohl i Bergen
til två och tre fots diameter och två och
tre alnars diup / giorda liksom af Jern och
med konst til ett behof för then törre werldens
curiositet. När man ser noga efter Bergets be-
lägenhet på alla sidor / så är öfwer hohlet en klint/
eller en brant klippa ett stycke ther ifrån : så at
watnet på berörde ställe theraf har kunnat swalla
och giordt en hwirfwel. Watnets natur är / at
slipa sig in uti hárdesta sten (Gutta cavat lapi-
dem) och giöra sig sielt hohl och ingånger. Nu
som en stærk Ebb och Flod hwar sierte tima emot
har giordt ett strömmände / emedan thet instengde
watnet most med förs löpa ut igenom sund och
trensler ; så är intet underligt at fall utför bran-
ta Klippor har kunnat giöra hwirflar och nöta
och bohra sig in och swarfwä sig gropar. Och om
så har hendt at Stenar äro komne i hwirfwelen /
så hatwa the kupte omkring och slipat ut sidorna
och widgat hohlet allt mer och mer.

Sådana hohl har jag funnit twenne wid
Gullmarsberg i hårda Gråsten : Wid Ström-
stad flera och ett strax wid Staden / ther öfwer
en Bergsudd henger med en stor spricka och man

inuti funnit en stor hop runda och slipade Stenar. Dessa hohl kallas Hieltgrytor / och äro af Prof. och Doct. Olof Rudbeck jemwel i Lappland fundne / hwarom i thes Lapplenska resa lærer för- melt blifwa / som förnemligast om lett / ther wa net har bohrät sig igenom och skurit sig in och wr en flint. Ses ock trenne wid Trollhätt Strömmen monga samnar högre än Strömmen nu löper. Hwar af slutas kan / at bemelte Ström löper nu nedri- gare än för; och at Wennern har skurit sig mer och mer ut / och med tiden ännu lærer skära sig diu- pare och gifwa rum för flera grannar at do uppå.

X. Bewiset.

Af Musflor / Sneckor och andra Hafss
Insecter.

Thet bewiset som mycket försäkrar oss om förra werldens Flod / äro the Sneckor och Musselstahl som på höga ställen i Bohus och andra Lahn finnes. Och har jag merckt på monga orter / at the ligga 50 samnar högre än Hafwet. Musflorna hafwa formeradt sig just en hel marck / tvåhundra strett i lengden / 5 och 6 i diupet : och har thet packadt sig så tillsammans / at thet nu af åboerna brennes til kalk. At icke sådant är en ophöfning af Hafwet lærer ingen af sundt för- nuft heta: Slika Musflor och Sneckhwarf har
man

man at se på then ena sidan om Bddwalla ofwan på ett Berg femtio samnar högre än Hafwet : jemwel på ett berg emellan Strömstad och Sundzborg ; på hollmarna Droust och Körn. Och kan man härvtas sluta / at en Ebb och Flod har warit öfwer werlden / som fördt alt sådant tilsamman / och lagdt thet ena hwarfvet på thet andra / och gjordt en hög och samling theraf. Sy om Ocean står öfwer sin afgrund tusend åhr stilla / så legger sig doch aldrig så stora högder och så monga hwarf tilsamman ; ther icke the söres thit igenom wind och wåg eller af en Ebb och Flod / som gör at watnet nu stiger / nu faller / och wid hwarstigan de lemnar thet ena hwarfvet på thet andra.

Elliest finnes uti Westergylta / i Skarcke Sochn / uti stora Dabla / så ock allstendz i Bilslingen och annorstedes tolf mil ifrån Hafwet / andra Hafsdiur / simmande kråk och underliga insecter, som helt gjömnda och förwenda äro i sten ; ja liggia ofta in uti sielfwa Bergen / men merendels in uti Kalksten och emellan Rißwer ; hwaraf then Högtehrfarne Professor Anatomices i Stockholm Doctor Bromell äger en rik och curieus samling / som snart lærer wiinna sin fulbordn at wisas för publicum. Thet som härvtas för wist kan slutas är at Sten och Skifwer wid bemelte stora alluenna Flodz tid intet annat har warit än gyttia / grummel / Ler och Sand ; emedan
som

som Fiskar hafwa blifwit ther vti instengde. och insecter sammangrunlade: och komma nu berörde Herr Professorns Swenska petrificationer i ljuiset / så lærer ännu mindre kunna nekas til sanningen här af; ther icke en tablare och nykotsflugen enklof wil ställa sig fram / som all ting efter en tom flychtig penlee wil snöra och retta; och ännu mer om ett weltaligt och ifrigt tungfall gifwer honom ord wid handen. at samla öfwer förswar til en annan mening.

XI. Bewiset.

At Steps Emmen fundna lönge in vti Landet.

Slikt ledes op på munga ställen Stepswraf / som Rolar / Master och hela stammar / och the ofwan på berg och backar; ther af ofta then gemena hopen blir inbillad thet Noe Arck ther stannat. Men huru samma Fartyg äro komna så högt op i luften / eller blifwit bygda så lönge in vti Landet / ser man ingen rimlighet til / ther icke förre werlden har haft sig en konst behollen / at kunna segla op i luften hem ifrån stranderna: och skulle alla the ställen optecknas här / ther man hördt sådana wraf blifwit fundna / så wore thet ock en widlyftighet. Doch kan här af intet annat slut blifwa / än at i forna dagar varit en så hög kölgång

gång som nu wraken af Stani och Köhl ligga /
 thet är / at Hafwet har stådt så monga samnar
 högre / och Skeppen haft sin hamn / ther wi nu
 hafwe våra Klippor och bergsklinter. Btom
 thes kunne wi se / at en temmelig tract varit be-
 bodd / som ägt the Klippor och berg til sin stärgård
 och til sina Fisk och Lust-djar ; ther ännu finnes
 Ringar i Bergen qwar för Skeppen i sin hamn.
 Ser man noga efter Landets situation och belä-
 genhet / så synes likt / at Swerje för har funnat
 wara en S eller en ultima thule, som hos Poe-
 terna förmåles / hwar om bättre wid slutet.

XII. Bewiset.

Af stora Fiskben jemwel fundna longe in
 vti Landet.

F finnes ock langt in vti Landet hwad elliest i
 willa Hafwet har varit / som Fiskar och
 annat. Och blef för några år sedan i We-
 stergötland och Wånga Sochn / två mil ifrån
 Skara och tolf mil ifrån Westerhafwet / funnit
 ett Benragel af leggor / knotar och mera : om
 hotwudskålen hade legat brede wid / så har man
 trodt thet varit en Swenskt Polyphemus eller
 Cyclops , som har smidt Vulcani Wapn för
 vår Mars , eller någon annan af the Gøthiska
 Hiestar eller Brätare. Blef jemwel fördt til Up-
 sala /

sala / och alt som henga Kunde tilhopa / samman-
 satt: men när benen med fogningarna säges noga
 efter / så war thet en Hwal eller annan stor Fisk /
 som har lupit langt in vti Landet medan watnet
 har stådt högt / och när watnet har fullit vt / most
 stanna qwar / som flychten för slika diur har blif-
 wit betagen. Thet finnes ännu vthi Upsala No-
 locomio och Professorens Doct. Robergs förwar /
 och tienar til ett Monument för then allmänna
 Floden och then stora Oceans öfverflödande öf-
 wer Europen.

XIII. Bewiset.

Af Insidar och theras Fiskar.

Hafwet har ock lemnadt efter sig en hop sum-
 par / kernor / större och mindre insidar / som
 alla äro bewis til Hafwets vtfallande ; ty
 medan Hafwet har stådt til en så ofantlig högd
 öfwer vårt Land / och thet sedan tid efter annan
 sunkit vndan / och fallit vt lengre til æqvatoren,
 som wisas skal ; si så har thet så lagat til sin af-
 grund / at thet har opkastadt här stora högar / thet
 giordt berg och åsar ; thet grafwit och gröpt vt
 dällder / alt efter som Hafwet och wågen gådt. När
 nu omsider watnen hafwa senkt sig / och Neptu-
 nus med sitt fölie dragit sig lengre til Söder / si så
 har en hop watn blifwit qwar i alla the ställen som
 legat

legat sanckt / som warit vtgröpte eller ther berg och stenwallar lagt sig omkring / och giordt ther våra insidar; hwilka ock letadt sig tid efter annan utlopp til Hafwet / giordt sig Elfwar / Floder och Åar / flurit sig fram igenom Landet / och giordt sig strömfäll alt som Sidarna legat högt til och Hafwet sunkit vndan. Hwilket ock then rätta orsaken är til / at alla Elfwar sökia sig vt til Hafwet / nemligen therföre at Hafwet ligger nedrigare än the / och tid efter annan senkt sig ner vnder them och satt djupare sin Horizont.

Är ock enligit med prof / at så snart sött watern stöter til thet salta watern / så drifwer thet söta bort thet salta och tager in rummet / som wid grafwar belagne wid Hafwet merckes och fylde äro med salt watern / så snart en åder af sött stöter til / så moste thet salta vt: Sammaledes ock här / ther watern af Ocean har samlat och giordt sig insidar med mer.

Ther til med äro Fiskarna ett Bewis som i bemelte Insidar finnes; hwilka Sidar stå på alla sidor stengde och ingen åder lärer finnas hwarigenom watern kan löpa ther in och föra med sig Fisks Emmen och vtleckte Egg: på högsta bergen / som på Huneberg och Billingen / thit ingen stor åder på naturligit wis kan stiga / finnes likwel så Sidar som Fiskar / som alla äro af the slag som i sielfwa Hafwet finnes. Har Hafwet städt tilförene therofwer och sedan lagt sig mer och mer ner / si så ser man

man gïdrligheten huru thet kunnat lemna alla the
rum fulla med watn som instengde och til Sidar
vtgrafne warit / ther Fissen blifwit fångad som i
en annan Raksta och Dåt / och ifrån then tiden
weyt til / förmeradt och öft sig efter sin natur och
art; och intet som en hop mena / tilkommit yr sielfs
wa watnet eller runnit igenom små ådrar in / ther
rommen eller eggen fölgt strefan åt.

Så snart en Sid är utgången / thet är / när
grunden blifwit gråsvuren och öft sig / som sker
på Jorden med svartmylla / så har bemelte Sid
grödt igen / och lagt sig til ett sumpiget Kerr eller
Måsa / sedan uttorekat efter hand och blifwit en
slättmarck utaf; thet nu oprinnelsen lærer wara til
wåra slättmarcker och planer.

XIV. Bewiset.

Af Strömmars brantare utfall / och af
theras toma Strander

NA monga ställen i vårt Swergie finnes to-
ma Strander / ther för några åhr och i man-
na minne lupit en Elf och Flod; ibland är
ther nu så tort och så indragit at man går ther
torrskodd öfwer: hela tracterna / ther the lupit igen
och giordt Sidar / äro likaledes utslupne och
utfallne; som teki är til watnens lägre Horizont
nu än för. När hatwet städt högre in på Lan-
det /

det / så hafwa bemelte Elfwar och Floder warit i samma Horizont med sitt utfall / tå the ock moste lupit breddfulla ; men så snart Hafwet har utfullit / thet år / senckt sig diupare / så moste ock Elfwen och Floden fölgdt med och fullit ut til sin Horizont ; en del / som haft stora Damsidar opöfwer sig / hafwa formeradt sig diupare och diupare fall / och öpnadt sig nya strömstellen / ther aldrig någon ström förr har warit.

XV. Bewiset.

Åf Swartmyllan.

N god anledning gier oss jemmvel Swartmyllan til at aldeles tro thet Hafwet har stådt öfwer Emergie och andra Riken / så at Sahl. Professorn Olof Rudbeck thet med sådan wisshet anförer / at han theraf sluta wil jordenes ålder / med mera. Under bemelte Mylla finnes Sand / Ler och Grus och annat som Hafwet har kastadt ehop och teckt sin afgrund med / ther öfwan på har tid efter annan lagt sig en Mylla af Era och Orter / som fullit igen til en Mull : På monga stellen finnes then af temmelig tiocckel / på monga af en liten / på berg och sandmoar af ingen. På sielfwa the stellen / som för 60 åhr sedan komma äro ut Hafwet / har jemmvel en starck Mylla lagt sig / på andra alsingen : så at then otta

C

rettar

rättar sig efter arten af sin grund ; som ock ibland
 efter tiden : Swar af lärer kunna slutas til wijs-
 heten och omwißheten här uti.

XVI. Bewiset.

Af Marckens ojemna Skapnad.

NEd ett ord / ser man efter alla the Fiell och
 Dalar / som befinnes i Lappmarcken /
 Norge och Dalarna ; så wittnar marcken
 om sig sielft / at hon har varit en afgrund : thet
 är ju intet annat än Dälder och Fiell / wägar och
 gånger / som watnet har runnit af och an uti ; än
 som Banckar och Sandreflor / sammankastade af
 ett strömmände wåtn. All ting är ju i oordning
 och ojemnhét / aldeles som man billar sig in wara
 uti afgrunden / thet ett brusande och swallande
 Haf är opöfwer.

XVII. Bewiset.

Af Östersjöns åhrliga fallande.

AU ock Östersjön ett dageligt wittne thet til /
 som åhr från åhr faller ut alt mer och mer /
 ja uti männaminnne så / at mycket är
 kommit öfwer wåtn som för har legat aldeles in-
 vnder ; held träcterna öpna sig / som tages öp til
 Ukrar och Ängar / och brukes och bebos af åboer /
 thet för Fisk och Giodiur hafwa varit. Thet
 tilförene warit the rikaste Fiskerier / thet går nu
 Bon

Bonden öfwer med Lian och Plogen. Hela Städerna äro flyttade langt ner bettre i Lappmarken. Ther som förr har varit en hamn och fölgång/ är nu tillstutit/ och kan neppeligen en Bot komma fram. The Städer som förr varit Stapelstäder och haft Commercie fring hela Europaen / the liggia nu langt in uti Landet / och recka intet Siön på 7 mil när/ som Upsala &c. Ther nu Angar är, ther liggia Kolträn diupt nedre. Hela Mar / Elfwer och Sidar äro på liten tid vtfallne / som förr hafwa legat i en Horizont och watulinia med Hafwet: och wet man jennwel exempel til/ at ther förr har varit Haf/ ther går nu i fult lopp Hammar och Masugn.

Om then Nordiska Horizontens ändring.

SM sant är som berettes/ at Hafwen så wåra som andras stiga theremot högre at Söder/ gå ther op på stranderna/ och giöra contrair werckan än på norra sidan; eller åtminstone at senckningen ther är mindre än på norra orter; så följer ther af/ at Jorden mistar alt mer och mer sin retta och forna figur, blir rundare at Linien och flatare at Polarna; och i stelle Jordens Horizontel stapsnad (nemligen sådan som ett Haf skulle hafwa / som stode öfwer hela werlden) varit Oval, så bleswe hon nu mer och mer rund: Följer ock at Meridian

ridian: Linien eller Compass: randen droge sig in
 alt efter; så at thet en grad tilførene har giordt 10
 mil/ nu söga lærer hinna öfwer 9: hwilket med en
 observation wore lett i Swergie at pröfwa; nem:
 ligen på Wenern/ medan han tilfrusen är om win:
 tern/vnder then höga förr omtalte Kullan. Men
 som en sådan observation mer har namn af cu:
 rieuſitet än nytta/ så lærer twiflas om then här
 holles werd at blifwa anſteld: emedlertid kunde
 then tiena til ophlysning i Seglation; jemmvel ock
 til någon bewisning i magnetens och pendelns äns:
 dringar/ som monga söka fåfengt efter orsaken til.

**Orsak til Horizontens ändring af Jor:
 dens hastigare och långsamare omlopp.** Om
 efter monga tider något wiſſare kan pröfwat /
 thet jag gifningwis har framfördt i en Tractat
 om Jordens Gång och Stånd; at Jorden har
 lupit fortare förr än nu; så har ock Månen lupit
 med sin vortice eller krets fortare sin Zodiacum
 förr/ och tryckningen skedd på 2 eller 3 timars tid/
 som nu sker på sex. Thet af nödwendigt skulle
 följa / at Hafwet rå för tiden moste stådt högre
 wid Polarna: ty strax efter watnet är satt vti hög:
 den af tryckningen vnder Månan/ så har en ny
 tryckning åter öfverkommit / innan som Hafwet
 haft tid at falla til sitt æquilibrium; hwilket haft
 en werckan at hölla thet stadiggt oppe wid Polarna
 några 100 alnar högre än nu. Men som tryck:
 nin

ningen har sådt longsamare omflisten / så har
 thet mer tid haft at falla vndan och holla sig lägre
 ned. Hvilket man nu äger klara prof til / så af S:
 sterfion / som faller wid Norrsta och Swenska hama
 närna och stiger wid the södra ; som af andra
 Haf / som Westerhafwet / Medellenska och Swars
 ta Hafwen ; om tros skal berettelser.

Rimliga Bewis

Til Sal. D. Olof Rudbecks mening at Swergie
 i hedna dagar varit en Insel eller Ö.

Om Ocean har städt öfwer våra Berg och
 Dahlar / och thet jemte Hafwet har flustwit
 högre op wid Polarna än wid Equatorn, thet är/
 Oceans eller Jordens Figur förr varit ovalare/
 så följer thet af / at Hafwen kunna bundit sig med
 hwärandra jemwel wid the norra orterna / thet
 Watu-Horizonten thesutom varit högst ; och at
 hela vårt Swergies högre Landmohn städt öfwer
 watnen som en Insel och Ö ; aldeles som the förra
 tidens Landmätare och Geographi beretta : nem-
 ligen / at Swergie har varit Attlandz stora Ö ;
 har varit Yfwerbornes eller Hyperboreorum ;
 Ufrs eller Gudarnas ; the Heligas eller Lycksaligas ;
 Mannheims eller Baldurs Ö ; Skand / Göthad ;
 ultiima thule eller Thuld ; hwilket Sal. D. Olof
 Rudbeck vr mongas Skrifter otrungit och bea
 röms

römligen sluter: så at ogerna twiflas kan / at icke Swergie warit fringslutit af watn / och sedan blifwit ett continens eller sammanhenge med annat Land under Polen / när watnen hafwa fullit vndan och senckt sig / och Neptunus wendt op sin Knuliga rog / thet är / öpnadt för oss tid efter annan sin asgrund at bo och bygga på.

Watnets och Landets nogare afwägning i Swergie. Wil man weta hwarest högsta Landmohn har warit i Swergie / eller then tract som har kunnat stå opöfwer watnen som en Ö och Insel / medan the andra omkring warit in vnder; så ses thet aldrabest af Sidars och Strömars afwägning / som hafwa flurit sig therigenom / som ifrån Gjötheborg igenom Götha Elf åt Wenern / Wetteren / Hielmaren / och så widare ned igen til Stockholm / Norrköping eller andra orter: thesse äro högst belagne inmot Drebroy eller thet innom; och drar jag mig rett til minnes af strömsfallen / så ligger then tracten mot 60 alnar högre än Westerhafvet: nemligen Trollhettan 30 alnar / Konnings Elf 10 / Gullspång 10 / och så 10 något til Hielmaren / therifrån thet sedan faller til Östersjön: och wore werdt sin Namreckning / at se af the öfriga fallen til Östersjön / hwad flinad i anseende til Horizonten är emellan the begge Hafwen; så man skulle kunna något thet yr til vår Jordz skapnad och form / sluta. Af thet som sagt

sagt är / ser man huru the Fiellachtiga orter / Bo-
hus / tor henda ock Dalarna / liksom lägre / haf-
wa kunna stådt inwynder wata / och the högre
som en D och Insel opöfwer.

Om the förra tidrens starcke Ebb och
Flod.

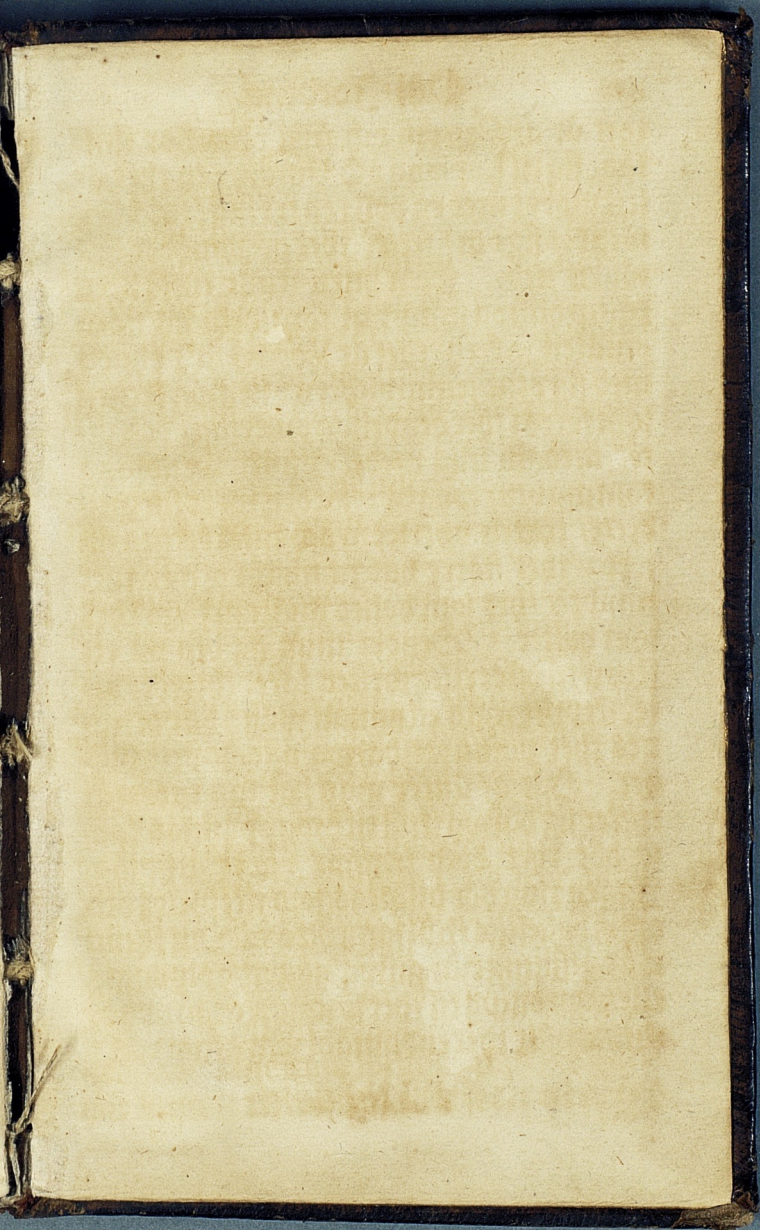
När nu Ocean stådt så högt öfwer Jorden /
at then haft större delen af Europhen til sin af-
grund; så följer at Ebb och Flod hafwa warit så
starcke / som i the föregående Bewisen ofta föres-
gittwit är; emedan inga trengsler / sunder eller strans-
der hafwa hindrat thes fallande och stigande / så
wel wid Nordiska orterna / som mitt uti Ocean.
När nu Månen har tryckt Ocean ned vnder sig /
och kastadt then op på sidorna / så har then sedan
intet lupit in igenom Canaler, eller satt an på
Portugisiska eller Britanniska stranderna / utan
haft en frihet at hafwa sig i wädræt op så högt
som tryckningen har werckat; Heltå / när tryck-
ningen stedde vnder graden i Linien / som i sielfwa
strecket wore med wår middag. Ja medan wår ter-
ra hyperborea har warit / som sagt är / utan strand /
ett continuum med Ocean, eller ock sedan wid
watnens affall / en Skår af större och mindre Hjar /
så har alt kunnat tildraga sig här i anseende til
Ebb och Flod / til wäder och lugn / som ännu sker
i retta Ocean: men sedan Hatwet har fullit ut
och

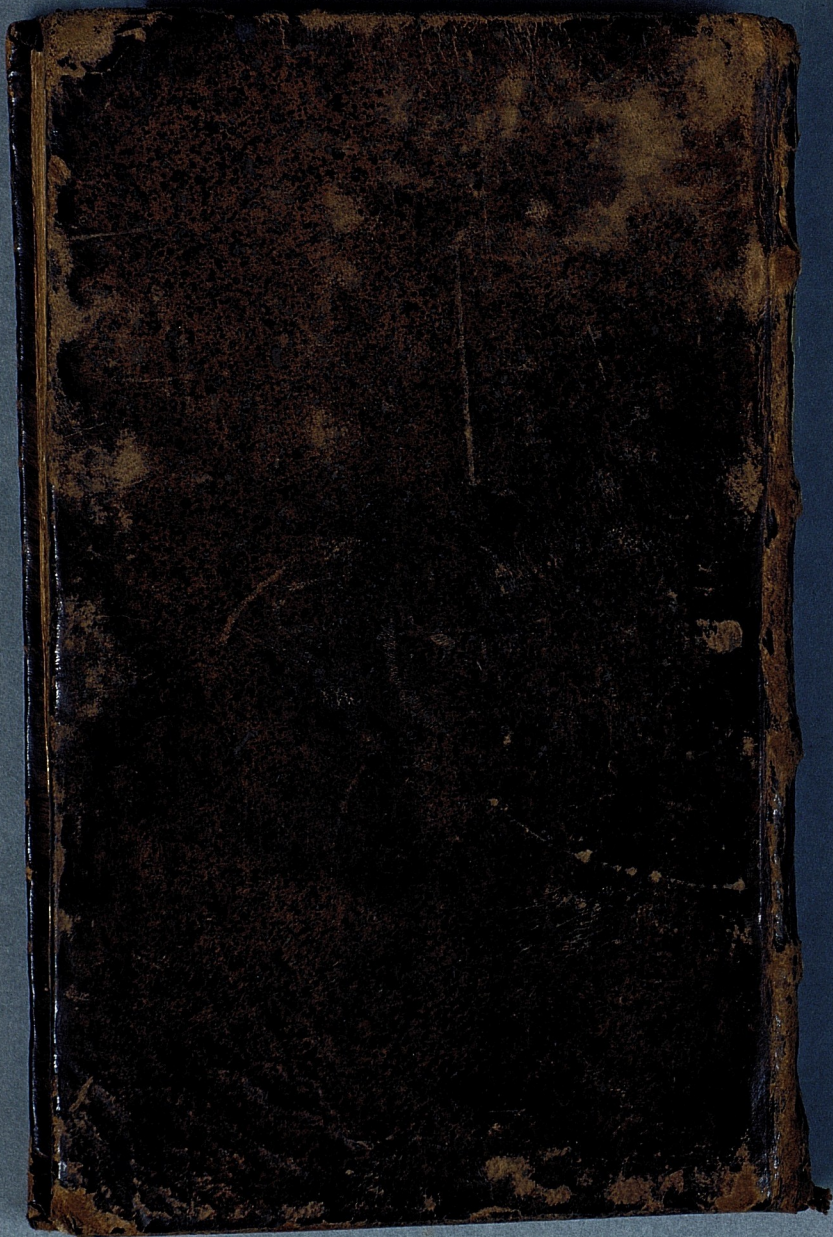
och afgrunden yppat sig och lagt strander och mu-
 rar omkring sig / så hafwa Sunder och Canaler
 hindrat communication af samma Flod och
 wäder.

Af the skial som nu anförda äro kan förmodas
 ligen slutas / at wår Jord har ägt ett högt
 Haf och en Flod öfwer sig ; at wåra
 högsta Bergspisar och Kullar hafwa legat inwnder
 brynen ther af; hafwa tagit til mer och mer och lik-
 som bygt sig inwnder watnen. Jemwel kan ock be-
 wisligen slutas / at Hafwet förnemligast har rest sig
 öf öfwer wår Nord ; haft här sin högsta Hori-
 zont; har liksom kulradt sin Jord mer til runden
 för än nu ; och at Neptunus med alla sina Sid-
 Gudinnor och Nympher liksom haft nöje at hols-
 la sig lengst här öfwer; och sedan lupit smänins-
 gom ut och lemnat sin grund för oss at bo och byg-
 ga på: och således utwidgadt Swea-Landet
 in til närwarande Regerings tid.

Finnes til köps hos Bokbindaren Dahlbecks Encka på
 Nygatan för 8 öre Silfwermynt.

www.books2ebooks.eu